

Anbragte børn og unge i familiepleje

En pjece om den nyeste forskning på området med Socialpædagogernes anbefalinger

SOCIALPÆDAGOGERNE

INTRODUKTION TIL DEN NYE FORSKNING

I denne pjece tager Socialpædagogerne udgangspunkt i den nye bog 'Familiepleje i Danmark' ('Familiepleje i Danmark', Inge M. Bryderup, Mie Engen & Sune Kring, 2017).

Bogen formidler resultaterne af et større forskningsprojekt gennemført af medarbejdere fra Aalborg universitet og ledet af Inge Bryderup, professor ved Institut for Sociologi og Socialt Arbejde, Aalborg Universitet. To videnskabelige medarbejdere, adjunkt Mie Engen og videnskabelig assistent Sune Kring, har været tilknyttet projektet.

I forbindelse med forskningsprojektet har forskergruppen blandt andet gennemført en landsdækkende, kvantitativ spørgeskemaundersøgelse blandt almindelige familieplejere (og altså fx ikke netværksfamilieplejere, der fx har børn fra slægten i pleje). 4.300 almindelige familieplejere har i denne sammenhæng fået tilsendt spørgeskemaerne og 3.167 har besvaret dem og hermed givet oplysninger om i alt 4.770 børn og unge.

Undersøgelsen er ifølge Inge M. Bryderup repræsentativ for landets almindelige familieplejere (fra artiklen 'Stabile ægteskaber og godt uddannede', Socialpædagogen, 2017).

Derfor har vi brug for viden om familiepleje i Danmark

Af Verne Pedersen, næstformand for Socialpædagogerne

Når forældre af forskellige årsager ikke selv kan tage vare på deres børn og unge, overgår ansvaret til samfundet, og dette ansvar er næsten ubeskriveligt stort. Vi har en forpligtelse til at sikre børnenes beskyttelse og udvikling, så de på trods af en svær start får chancen for en god opvækst og et godt liv.

Derfor har anbragte børn om nogen brug for politikere og andre beslutningstageres bevågenhed – både på landsplan og lokalt. Enhver politiker med ansvar for socialområdet bør spørge sig selv:

Hvad skal der til for at sikre de bedst mulige anbringelser? Hvordan skaber vi gode rammer omkring børnene og de unge? Hvad skal der fra politisk hold gøres for at sikre en god og sund udvikling for børnene og de unge?

Med denne pjece ønsker Socialpædagogerne at give vores svar.

Baggrunden er, at professor Inge Bryderup fra Aalborg Universitet – sammen med et forskerhold - som de første har kortlagt familieplejeområdet i Danmark gennem en omfattende spørgeskemaundersøgelse med svar fra mere end 3.000 almindelige familieplejere. Det giver os ny og unik viden om forholdene for de på landsplan mere end 6.000 børn, der er anbragt i plejefamilier.

Når man læser den nye forskning, står det eksempelvis klart, at familieplejerne løser en vigtig, men svær opgave, og at de i meget høj grad har brug for støtte og opbakning i form af fx supervision, uddannelse og faglig sparring.

Socialpædagogerne vil gerne medvirke til at udbrede de nye forskningsresultater, fordi vi ser dem som et vigtigt redskab for politikere og andre, der har ansvaret og ønsker at styrke indsatsen for de anbragte børn på et forskningsbaseret grundlag.

I denne pjece præsenterer vi derfor nogle af hovedresultaterne i en enkel, overskuelig form sammen med vores anbefalinger til, hvad der skal til for at forbedre forholdene. Vi er blandt andet fortalere for oprettelse af ressourcecentre på fx døgninstitutioner, hvor kompetencerne til at understøtte familieplejerne samles. Hvor man som familieplejer 24 timer i døgnnet kan få råd og vejledning. Og hvor familieplejerne får mulighed for løbende opkvalificering og tilbud om netværk.

En anden vigtig anbefaling handler om, at familiepleje ikke altid er den bedste løsning. Den nye forskning dokumenterer, at andelen af familieplejeanbragte vokser. I 2015 var 62 % af alle anbragte således anbragt i familiepleje. Endvidere viser forskningen, at de erfarne familieplejere oplever, at de nu modtager børn, der med forskernes ord er 'mere belastede' end tidligere.

Hos Socialpædagogerne mener vi, at familiepleje kan være en rigtig god løsning for mange børn – men ikke for alle. Nogle vil i langt højere grad profitere af en mere specialiseret indsats på fx en døgninstitution - og det gælder altid om at give det rette tilbud til det enkelte barn.

Til sidst vil jeg nævne, at jeg altid plejer at sige, at god familiepleje skal udføres med både hjerne og hjerte – og det gælder også for den gode socialpolitik.

Med hjertet skal vi ønske at gøre det bedst mulige for nogle af de mest udsatte børn og unge i landet.

Og med hjernen skal vi bygge vores indsats på det bedst mulige vidensgrundlag.

DEL 1

Børn med store udfordringer kommer i familiepleje

Familiepleje anvendes i stigende grad, og mange familieplejeanbragte børn har store udfordringer. Socialpædagogerne lægger vægt på, at anbringelsesstedet skal matche barnets behov.

Markant stigning i anvendelsen af familiepleje

I de sidste 100 år er der ikke sket de store ændringer i forhold til den samlede procentdel af landets børn og unge, som anbringes uden for hjemmet. Procentdelen af alle børn og unge i alderen 0-17 år, som er anbragt, har nemlig ligget på cirka 1 % i hele perioden. I dag udgør denne gruppe omkring 11.000 børn og unge.

Men på ét særligt punkt er der imidlertid sket en markant ændring gennem de seneste 10 år. I mange årtier blev omkring 15 % af alle anbragte børn og unge anbragt i en form for familiepleje. I 2015 gjaldt det for hele 62 % af målgruppen. Samtidigt bliver færre og færre børn og unge anbragt i døgninstitutioner og socialpædagogiske opholdssteder.

-
- I 2015 var 62 % af alle anbragte børn og unge anbragt i en form for familiepleje
 - 70 % af alle de anbragte børn og unge, undersøgelsen omhandler, beskrives af familieplejerne som børn og unge med særligt komplekse behov
-

Børn med komplekse behov

Hvad er det så for nogle børn, der anbringes i familiepleje? Det giver Familiepleje i Danmark svar på.

I spørgeskemaundersøgelsen har de almindelige familieplejere givet oplysninger om de seneste tre børn og unge, som har været eller fortsat er anbragt hos dem, og forskerne har herefter valgt at se nærmere på to specifikke grupper:

Den første gruppe er dem, som ifølge familieplejerne har en psykiatrisk diagnose. Denne gruppe udgør knap en tredjedel af alle børnene og de unge. Den anden gruppe omfatter børn og unge, som ikke har en psykiatrisk diagnose, men som familieplejerne vurderer 'i høj grad' har særlige følelsesmæssige behov. Denne gruppe udgør cirka halvdelen af det samlede antal børn og unge i undersøgelsen.

Samlet udgør de to grupper 3.460 ud af de i alt 4.770 børn og unge, som familieplejerne har givet oplysninger om, hvilket svarer til 70 %.

Familieplejerne karakteriserer således langt over halvdelen af alle plejebørnene som børn med omfattende vanskeligheder og / eller særligt komplekse behov.

Forskerne har også undersøgt hvilke familieplejere, der modtager denne gruppe børn. De har opdelt de almindelige familieplejere i syv grupper med udgangspunkt i familieplejernes erfaring og uddannelse. Og overraskende nok svarer alle de syv grupper – både dem med og uden erfaring med arbejdet som familieplejer, med og uden pædagogisk uddannelse og med

og uden erfaring fra arbejde med børn og unge fra anden beskæftigelse – at de modtager disse særligt belastede børn og unge.

Undersøgelsen viser endvidere, at det er en myte, at især små børn anbringes i familiepleje. Kun halvdelen af de anbragte børn og unge i almindelig familiepleje var under fem år på anbringelsestidspunktet. Omkring en tredjedel var 6-12 år og lidt under en femtedel var mellem 13 og 17 år, da de blev anbragt.

Mere belastede end førhen

Forskerne har også stillet dem, der igennem deres tid som familieplejere har haft fem eller flere børn og unge anbragt, et meget vigtigt spørgsmål: De er nemlig blev bedt om at se i bakspejlet og vurdere, hvorvidt de børn og unge, som anbringes hos dem i dag, enten er mere eller mindre belastede end de før har været.

Og over halvdelen vurderer, at de modtager mere belastede børn og unge i dag, end de gjorde tidligere. Det skal dog bemærkes, at gruppen omfatter en mindre del af de almindelige familieplejere – nærmere bestemt 460. Deres besvarelser på spørgsmålet illustreres i tabellen nedenfor.

	<i>Antal</i>	<i>Pct.</i>
Mere belastede	268	58,3
Ingen forskel	117	25,4
Mindre belastede	48	10,4
Ved ikke	27	5,9
I alt	460	100

Kilde: 'Familiepleje i Danmark', Inge M. Bryderup, Mie Engen & Sune Kring, 2017

Socialpædagogerne mener

Socialpædagogerne vil på baggrund af den nye viden, som undersøgelsen bidrager med, pege på, at ikke alle børn og unge profiterer af familiepleje. Anbringes et barn eller en ung i almindelig familiepleje skal det sikres, at dette er det rette tilbud. Anbringelsen skal ske så tidligt som muligt, og det skal sikres, at barnet eller den unge anbringes i en familiepleje, som kan varetage barnet eller den unges behov aktuelt, og at der ved anbringelsen ligeledes bliver lagt en langsigtet plan.

Socialpædagogerne mener, at det skal være et krav, at familieplejere, der skal tage sig af børn og unge med en høj belastningsgrad, skal have en pædagogisk uddannelse eller tilsvarende kvalifikationer. Således finder Socialpædagogerne det bekymrende, at børn og unge med komplekse behov og omfattende vanskeligheder anbringes hos alle typer af almindelige familieplejere – også dem uden erfaring og uden en pædagogisk uddannelse.

Socialpædagogerne finder det endvidere bekymrende, at der er sket en så markant stigning i procentdelen af anbringelser i familiepleje og et samtidigt fald i anbringelser i døgninstitutioner og socialpædagogiske opholdssteder. Nogle af de børn, der i dag anbringes i familiepleje, har brug for et mere specialiseret tilbud.

DEL 2

Behov for mere støtte til familieplejerne

Familieplejere er en broget flok, når det kommer til uddannelses- og erhvervsbaggrund – og de får langt fra altid den faglige opbakning, de har ret til eller behov for. Socialpædagerne foreslår, at der oprettes ressourcecentre, der kan understøtte familieplejernes arbejde.

En broget baggrund

Forskningen viser, at de almindelige familieplejere har en blandet baggrund, når det kommer til deres uddannelser og erhvervmæssige erfaringer.

Godt halvdelen af familieplejerne har ifølge deres egne oplysninger ingen uddannelse af relevans for hvervet som familieplejer. Den anden halvdel vurderer, at deres uddannelse er relevant for jobbet, og de kan fx være uddannet pædagog, lærer eller social- og sundhedsassistent.

Flertallet af familieplejerne, lige godt 80 %, oplyser at have erfaring fra arbejdet med børn og unge, inden de trådte ind i familieplejehvervet. Heraf har lidt over halvdelen erfaring fra almenområdet, så de altså fx har arbejdet i dagpleje, vuggestue eller børnehave. Lidt under halvdelen har erfaring fra socialpædagogiske opholdssteder eller døgninstitutioner.

Grundkursus, efteruddannelse og supervision – kommunerne svigter

En forudsætning for at fungere som familieplejer i Danmark er, at man i forbindelse med den første godkendelse gennemfører et grundkursus i at være familieplejer. Kommunen har pligt til at tilbyde dette kursus på minimum fire dage. Derudover har kommunen ansvar for

at sikre, at familieplejerne som minimum årligt får to kursusdages efteruddannelse. Det er også den anbringende kommunes pligt at sikre, at familieplejerne modtager supervision, der svarer til omfanget af den enkelte opgave. Men dette lovkrav til kommunerne indeholder ingen nærmere angivelse af supervisionens omfang.

Undersøgelsens resultater omkring familieplejernes modtagelse af henholdsvis grundkursus, efteruddannelse og supervision afspejler, at kommunerne ikke lever op til deres forpligtelser.

Som tabellen nedenfor illustrerer, har knap en femtedel af familieplejerne og deres partnere ikke deltaget i grundkurset i familiepleje:

	<i>Antal</i>	<i>Pct.</i>
Ja, min partner og jeg har modtaget grundkursus i familiepleje	2.199	77,7
Delvist, enten min partner eller jeg har modtaget grundkursus i familiepleje	145	5,1
Nej	485	17,1
I alt	2.829	100

Kilde: 'Familiepleje i Danmark', Inge M. Bryderup, Mie Engen & Sune Kring, 2017

Nogenlunde den samme procentdel af familieplejerne oplyser, at de og partneren ikke har modtaget den lovpligtige efteruddannelse inden for de seneste tre år. Dette gælder, som tabellen nedenfor viser, for 18,2 procent.

	<i>Antal</i>	<i>Pct.</i>
Ja	2.045	81,08
Nej	455	18,2
I alt	2.500	100

Kilde: 'Familiepleje i Danmark', Inge M. Bryderup, Mie Engen & Sune Kring, 2017

Familieplejerne er også blevet spurgt i hvilket omfang, de modtager supervision, ligesom de har vurderet kvaliteten og tilstrækkeligheden af den supervision, de modtager. Familieplejernes besvarelser på spørgsmålet om i hvilket omfang, de modtager supervision illustreres i denne tabel fra undersøgelsen:

	<i>Antal</i>	<i>Pct.</i>
En eller flere gange om ugen	72	1,5
Et par gange om måneden	198	4,2
En gang om måneden	971	20,7
Et par gange hvert halve år	1.802	38,5
En gang årligt	264	5,6
Ingen	1.373	29,3
I alt	4.680	100

Kilde: 'Familiepleje i Danmark', Inge M. Bryderup, Mie Engen & Sune Kring, 2017

Lidt under en tredjedel af familieplejerne svarer altså, at de aldrig modtager supervision af deres opgave med det eller de børn, familieplejerne senest har eller har haft anbragt. Omkring halvdelen af familieplejerne mener enten i nogen grad, i lav grad eller sågar i meget lav grad, at den supervision, de modtager, er tilstrækkelig. Herudover er det omtrent hver fjerde, der oplyser, at de i enten lav eller meget lav grad er tilfredse med kvaliteten af den supervision, de har modtaget eller modtager.

Få plejebørn kommer i aflastning

I undersøgelsen er familieplejerne blevet spurgt til henholdsvis om – og i så fald hvor ofte – de anvender aflastning samt hvilke anbringelsesformer, børnene og de unge i givet fald er i aflastning ved. Først og fremmest viser undersøgelsen, at størstedelen – 88 % – svarer, at det anbragte barn eller unge, ikke er i aflastning. Som tabellen fra undersøgelsen viser, gælder det for halvdelen af de resterende 12 %, der ind i mellem er i aflastning, at dette foregår hos en anden familiepleje:

	<i>Antal</i>	<i>Procent</i>
Barnet er i aflastning i en anden familiepleje	287	50,2
Barnet er i aflastning på en døgninstitution	65	11,4
Barnet er i aflastning på et socialpædagogisk opholdssted	36	6,3
Barnet er i aflastning et andet sted	184	32,1
I alt	572	100

Kilde: 'Familiepleje i Danmark', Inge M. Bryderup, Mie Engen & Sune Kring, 2017

Det er godt en tredjedel af de anbragte børn og unge, som er i aflastning et andet sted, hvilket ifølge undersøgelsen eksempelvis kan være hos familiemedlemmer. Under en femtedel er i aflastning på enten et socialpædagogisk opholdssted eller en døgninstitution – og socialpædagogiske opholdssteder og døgninstitutioner anvendes altså i langt mindre grad som aflastningsformer for de familieplejeanbragte børn og unge.

Socialpædagogerne mener

Først og fremmest er der ingen tvivl om, at kommunerne skal sørge for, at familieplejerne modtager både det lovpligtige grundkursus, efteruddannelse samt kvalificeret supervision, som matcher familieplejernes behov.

Som et led i at kunne garantere, at familieplejernes kompetencer matcher den opgave, som de skal løfte, mener Socialpædagogerne, at der er behov for at sikre minimumskrav til familieplejernes grundkvalifikationer. Dette kan dels gøres ved at forudsætte en pædagogisk uddannelse for de familieplejere, som modtager børn, der har været udsat for en høj belastningsgrad, og dels ved at stille øgede krav til familieplejegrunduddannelsen for alle typer af familieplejere. Socialpædagogerne arbejder i den sammenhæng blandt andet for, at det nuværende obligatoriske grundkursus skal modtages af alle familieplejere, inklusiv deres ægtefæller, og være af minimum seks dages varighed.

Det er også nødvendigt for kvaliteten af familieplejeanbringelserne, at de almindelige familieplejere får mulighed for i højere grad at anvende aflastning. Selv almindelige småbørnsforældre har brug for et pusterum, hvor for eksempel bedsteforældre kan tage over. Behovet er oftest større for familieplejere, der tager vare på børn og unge med store udfordringer og komplekse behov. At familieplejerne i så lav grad har børnene og de unge i aflastning bekymrer derfor også Socialpædagogerne.

Ressourcecentre som en god løsning

Et af Socialpædagogernes bud på et politisk tiltag, der konkret kan styrke familieplejerne, er at knytte dem til et fagligt stærkt praksismiljø i et såkaldt ressourcecenter, der fx kan etableres på en døgninstitution.

Her kan familieplejerne modtage supervision, faglig sparring, akut rådgivning på døgnbasis og eventuelt uddannelse. Centret kan også fungere som et sted, hvor børnene og de unge møder andre børn og unge, der som dem selv er anbragt uden for hjemmet, og dermed også skabe og/eller udvide deres netværk og relationer til jævnaldrende i samme situation. Ressourcecentret kan endvidere bruges som aflastning, når der er behov for det.

Vi vil gerne understrege, at ressourcerne allerede findes i landets døgninstitutioner, og det gælder derfor i bund og grund om at udnytte dem bedst og mest. Etableringen af flere ressourcecentre bør ifølge Socialpædagogerne blive den nye tendens på anbringelsesområdet fremfor nedlæggelsen af døgninstitutioner og socialpædagogiske opholdssteder og det medfølgende tab af specialiserede tilbud, viden og erfaringer. Ressourcecentre – og et dermed følgende frugtbart samarbejde mellem familieplejere og døgninstitutioner – kan give en menneskelig såvel som en økonomisk gevinst for samfundet.

PRAKSISEKSEMPEL: SÅDAN GØR DE PÅ BAKKEVEJ

I Hedensted Kommune har familieplejen siden 2014 været en del af Børne- og Familiehjemmet Bakkevej. Både rent fysisk, idet de tre familieplejekonsulenter har til huse på stedet, og organisatorisk, idet familieplejekonsulenterne nemt kan trække på døgninstitutionens ressourcer. Bakkevej har 60 socialpædagoger og andre fagpersoner ansat, som i kraft af deres daglige arbejde med forskellige målgrupper på Bakkevejs afdelinger kan bistå familieplejerne med hjælp til de specifikke problematikker, de oplever.

Alle kommunens 95 familieplejere er tilknyttet familieplejen på Bakkevej, hvorigennem de tilbydes supervision, praksisnær efteruddannelse, temaaftener, kurser, netværk med mere. Ligeledes giver Bakkeveje familieplejerne mulighed for at få rådgivning 24 timer i døgnet, hvor de kan få støtte af de medarbejdere, der alligevel er på vagt på døgninstitutionen eller af den bagvagt, der træder til i akutte situationer på døgninstitutionen. Tilbuddet om akut rådgivning kan give familieplejerne en stor tryghed og betyde, at de ikke føler sig alene.

Den supervision, som Bakkevej tilbyder familieplejerne, kan blandt andet bestå i at få en socialpædagog ud i hjemmet. I al fortrolighed kan familieplejeren dele sine udfordringer med en sparringspartner og få den anerkendelse og støtte til at løfte opgaven, som de i perioder kan have behov for. Gennem familieplejernes tilknytning til Bakkevej udnytter Hedensted Kommune således døgninstitutionens pædagogiske faglighed og ressourcer til at sikre plejefamilierne støtte og faglig opkvalificering.

Læs mere i artiklen 'Klar til at kaste håndklædet i ringen', Socialpædagogen nr. 1/2017

DEL 3

Skolen er en særlig udfordring

Over halvdelen af plejebørnene har i høj grad særlige faglige behov. Socialpædagogerne anbefaler et styrket fokus på de udfordringer, som knytter sig til de familieplejebragtes skolegang.

Betydelige udfordringer med skolegang

Undersøgelsens resultater peger på, at plejebørnene i den skolepligtige alder på forskellige måder er udfordrede i forhold til skolegangen.

Over halvdelen af plejebørnene har ifølge familieplejernes oplysninger i høj grad særlige faglige behov. Og en femtedel af børnene og de unge trives ikke i skolen. Ydermere gælder det for en fjerdedel, at de i perioder ikke har gået i skole – og heraf har halvdelen endda været fraværende i længere perioder. Undersøgelsen viser dertil, at godt en tredjedel af de familieplejebragte går på et klassetrin under barnets eller den unges alderstrin.

Flertallet går i en almindelig folkeskole, men en femtedel af dem, der har deres daglige gang her, modtager specialundervisning. Og en fjerdedel af de familieplejebragte børn og unge går på specialskole. Derudover er der hele 10 % af plejebørnene i den skolepligtige alder, som ifølge forskerne med stor sandsynlighed slet ikke modtager eller har modtaget undervisning.

Tabellen nedenfor viser familieplejernes svar på hvilken slags undervisning børnene og de unge modtager:

	<i>Antal</i>	<i>Procent</i>
Folkeskole uden specialundervisning	1577	51,5
Folkeskole med specialundervisning	405	13,2
Specialskole	712	23,2
Intern skole på døgninstitution/opholdssted	58	1,9
Barnet får hjemmeundervisning	8	0,3
Intet af ovenstående	305	10,0
I alt	3.065	100

Kilde: 'Familiepleje i Danmark', Inge M. Bryderup, Mie Engen & Sune Kring, 2017

Samlet set er der altså store udfordringer at spore, når det handler om de familieplejebragte børn og unges skolegang.

Familieplejernes støtte til plejebørn i den skolepligtige alder

Forskerne har bedt familieplejerne om at oplyse, hvad de anser som deres vigtigste opgave som familieplejere. Svarene viser, at lidt under halvdelen af de familieplejere, der har plejebørn i den skolepligtige alder, mener, at den skolefaglige støtte er blandt deres mindst vigtige opgaver. På den baggrund konkluderer forskerne, at der er en uoverensstemmelse mellem på den ene side familieplejernes prioritering af 'at støtte barnet eller den unge i at få en skolefaglig ballast' og på den anden side børnene og de unges behov for denne støtte.

I undersøgelsen har forskerne også spurgt familieplejerne, hvor godt rustede de 'er til at støtte børnene og de unge i forhold til skolefaglige udfordringer og sociale vanskeligheder' i daginstitutionen eller skolen. Flertallet af familieplejerne føler sig enten meget godt eller godt rustet til opgaven. Men 11,1 % føler sig hverken godt eller dårligt rustede. Og når man ser på gruppen af familieplejere, der ikke havde erfaring med børn fra tidligere beskæftigelse, er tallet oppe på 14,2 %.

Socialpædagogerne mener

Først og fremmest har familieplejebragte børn ligesom deres jævnaldrende ret til og ikke mindst brug for at komme i skole. At 10 % af de familieplejebragte med stor sandsynlighed slet ikke modtager eller har modtaget undervisning er derfor enormt bekymrende. Det er det i den grad også, at en betydelig gruppe af plejebørn i den skolepligtige alder er væk fra skolen i såvel kortere som længere perioder.

Gode erfaringer med skolegang har en stor betydning for de anbragte børn og unges uddannelses- og fremtidsmuligheder. Så når over halvdelen af de familieplejebragte børn og unge i den skolepligtige alder i høj grad har særlige faglige behov, er dette noget, der skal sættes ind over for. Det er nødvendigt, at familieplejerne prioriterer denne del af deres opgave højere, men det forudsætter også, at familieplejerne modtager den rette støtte, så de får de redskaber, der skal til for at hjælpe deres plejebørn. Alle familieplejere skal være rustede til at støtte børnene i faglige såvel som sociale udfordringer i skolen.

Når Socialpædagogerne opfordrer relevante lokale beslutningstagere og politikere til at tage de anbragte børn og unges skolevanskeligheder alvorligt, handler det også om, at der som bekendt er både sociale og økonomiske gevinster at hente. Vi ved, at uddannelse er en god beskyttelsesfaktor imod livet som socialt udsat. Blandt andet viser nyere forskning fra den svenske professor Bo Vinnerljung, at man må hjælpe udsatte børn og unge med at klare sig bedre i skolen, hvis man skal forbedre deres fremtidsmuligheder.

Socialpædagogerne mener derfor, at kommunerne skal sikre en opkvalificering af familieplejerne, så de bliver rustet til at varetage denne vigtige del af deres opgave. Denne opkvalificering samt rådgivning og supervision kan med stor fordel indtænkes i de før nævnte ressourcecentre.

PRAKSIS-EKSEMPEL: SÅDAN GØR DE I MARIAGERFJORD KOMMUNE

Mariagerfjord Kommune er en foregangskommune, når det kommer til at tilbyde familieplejerne sparring og vejledning i at støtte de anbragte børn og unge i deres skolegang på en givende måde. Kommunens 'Ressourcecenter Mariagerfjord' har over 100 plejefamilier tilknyttet. På ressourcecentret arbejder et tværfagligt team bestående af bl.a. socialpædagoger, psykologer, sundhedsplejersker, ergoterapeuter og økonomimedarbejdere med en lang række indsatser over for udsatte børn og unge og deres familier.

Her er også ansat en læreruddannet supervisor, som skal give støtte til plejefamilier med børn i skolealderen. Familieplejerne får af supervisoren en hjælpende hånd til lektielæsningen, hvorved der bliver skabt gode rammer for plejebørnenes hjemmearbejde.

Målet med at have en læreruddannet supervisor er ikke blot at sikre plejebørnene bedre trivsel i klassemiljøet, men lige så vel at give børnene et fagligt løft. Det anbragte barns skole og klassens lærerteam tænkes også ind i indsatsen. Supervisoren samarbejder og sparrer nemlig med de relevante aktører fra skolen. De deler den relevante viden fra de forskellige kontekster i barnets liv, hvilket kan være en vigtig forudsætning for tilrettelæggelsen af indsatsen.

Supervisoren støtter, hjælper og rådgiver altså både familieplejerne og lærerteamet omkring indsatsen for at sikre plejebørnene en god skolegang.

Læs mere i artiklen 'Supervisor giver succesoplevelser', Socialpædagogen nr. 6/2016.

DEL 4

Efter anbringelsen

Undersøgelsen viser, at familieplejerne kun har oplysninger om, at en fjerdedel af plejebørnene modtager – eller har modtaget – efterværn, når de er flyttet fra plejefamilien. Socialpædagogerne mener, at tidligere anbragte bør have ret til efterværn.

Anbringelsens ophør og efterværn

Når en anbringelse ophører, kan unge, der op til deres 18. år har været anbragt uden for hjemmet, efter servicelovens § 76 tilbydes efterværn. Målgruppen for efterværn er unge i alderen 18 til 22 år, der har behov for støtte. Formålet hermed er at støtte de unge i overgangen til voksenlivet. Kommunen har fire forskellige muligheder at vælge imellem, når de tilbyder den unge efterværn, bl.a. at tildele den unge en kontaktperson eller at fortsætte døgnopholdet på det anbringelsessted, hvor den unge hidtil har været anbragt (fra artiklen 'Efterværn – støtte til tidligere anbragte børn' på Ankestyrelsens hjemmeside, 2015).

Undersøgelsen viser, at familieplejerne kun har oplysninger om, at en fjerdedel af de tidligere familieplejeanbragte får – eller har fået – efterværn. Ifølge familieplejerne får halvdelen ingen efterværn, og i forhold til den sidste fjerdedel ved familieplejerne ikke, om den fraflyttede unge modtager efterværn eller ej. Tabellen nedenfor viser familieplejernes 'oplysninger om, om de fraflyttede børn og unge modtager eller har modtaget efterværn':

	<i>Antal</i>	<i>Procent</i>
Ja	291	25,2
Nej	554	48,0
Ved ikke	308	26,7
I alt	1.153	100

Kilde: 'Familiepleje i Danmark', Inge M. Bryderup, Mie Engen & Sune Kring, 2017

Når det gælder familieplejernes kontakt til de fraflyttede unge, viser undersøgelsen, at der i næsten en tredjedel af tilfældene ingen kontakt er mellem familieplejerne og de unge. Tabellen viser, hvor ofte familieplejerne har kontakt til de fraflyttede børn og unge:

	<i>Antal</i>	<i>Procent</i>
Flere gange om måneden	363	27,0
Cirka en gang om måneden	189	14,1
En gang hvert halve år eller mindre	304	22,7
Ingen kontakt	486	36,2
I alt	1.342	100

Kilde: 'Familiepleje i Danmark', Inge M. Bryderup, Mie Engen & Sune Kring, 2017

Der er altså en betydelig del af de tidligere anbragte unge, som sjældent eller aldrig har kontakt til familieplejerne, efter de er flyttet, samt en stor del, som ikke modtager efterværn.

Spinkle netværk

Det manglende efterværn skal ses i relation til, at undersøgelsen også viser, at de familieplejebragte børn og unges netværk for manges tilfælde består af få nære relationer, og sjældent kontakt til såvel mor og far som jævnaldrende.

For der første er der hele 17,9 % af de familieplejebragte, som aldrig har samvær med deres mor og 42,8 % der aldrig ser deres far. For det andet viser undersøgelsen, at en femtedel af de anbragte børn og unge aldrig ser venner uden for skolen eller daginstitutionen. Der er samtidigt en femtedel, der kun ses med deres venner én enkelt gang om måneden eller sjældnere. Hertil viser undersøgelsen, at de anbragte børn og unge i væsentligt mindre grad end alle børn og unge i Danmark dyrker en fritidsinteresse.

Socialpædagogerne mener

Når en anbringelse ophører, er det helt afgørende, at de unge ikke tabes på gulvet i overgangen til voksenlivet. De skal ikke stå alene, men derimod have et godt netværk til at støtte dem. De skal uden tvivl have den hjælp, de har behov for, gennem det rette efterværnstilbud. At så få af de tidligere familieplejebragte børn og unge modtager eller har modtaget efterværn er langt fra den ønskede tilstand. At skulle stå på egne ben – endda i en tidlig alder – med et begrænset netværk er ikke en god forudsætning for at trives, at starte eller gennemføre en uddannelse, at få et arbejde med mere.

Derfor bør efterværnstilbud og efterværnsekspertise i langt højere grad organiseres og prioriteres i kommunerne. Det er vigtigt, at børnene/de unge kan blive i familien længere end til det 18. år, og at de modtager en individuel tilrettelagt indsats.

Socialpædagogernes mener, at udsatte børn og unge skal retssikres et efterværn, som er både relevant og kvalitetsbåret. Det skal være en ret og ikke kun en mulighed at få efterværn. Det er Socialpædagogernes holdning, at der bør etableres tidlige indsatser, som sikrer de unge en god overgang voksenlivet. De unge har brug for kontinuitet og ikke mindst tryghed i forhold til, hvad de kan forvente, så det er vigtigt, at der i kommunerne sikres efterværn med høj faglig kvalitet, der er tilpasset den enkelte unge.

Efterskrift: Skab gode rammer for plejefamilierne for at skabe gode rammer for plejebørnene

AfVerne Pedersen, næstformand for Socialpædagogerne

Jeg håber, at du har fået et godt udbytte af denne pjece.

Vi har blandt andet argumenteret for vigtigheden af, at det enkelte anbragte barn får det rette tilbud – hvad enten det er i en plejefamilie eller på et andet anbringelsessted. Vi har påpeget, at familieplejerne skal rustes til opgaven – herunder opgaven med at sikre plejebørnenes skolegang, og at dette meget gerne må ske på resourcecentre. Og sidst men ikke mindst har vi fremhævet vigtigheden af gode overgange og godt efterværn, så indsatsen i plejefamilierne ikke tabes på gulvet, når plejebarnet fylder 18 år.

Ud over ovenstående lægger Socialpædagogerne også stor vægt på, at der skabes gode og trygge rammer for plejefamilierne i forhold til aflønning og økonomi.

I dag må mange familieplejere leve med en større økonomisk usikkerhed end mange andre, da det fx er almindelig praksis med en enkelt måneds opsigelse, og der kan opstå usikkerhed om vederlagenes størrelse.

Hos Socialpædagogerne mener vi, at der skal sikres rimelige og stabile rammer omkring plejefamilierne, så familieplejerne kan koncentrere deres energi om plejebørnene i stedet for at bekymre sig om økonomien. Endvidere mener vi, at rimelige forhold er nødvendige for at kunne tiltrække de mest kvalificerede til opgaven.

Hos Socialpædagogerne arbejder vi derfor for en overenskomst til familieplejerne – eller som minimum nogle fælles, bindende aftaler. Allerhelst ser vi, at der kommer ordnede forhold på landsplan, men vi opfordrer også de enkelte kommuner til at skabe gode rammer for deres plejefamilier.

Socialpædagogerne Landsforbund

Brolæggerstræde 9

1211 København K

Tlf. 7248 6000

Mail sl@sl.dk

www.sl.dk

Udgivet af: Socialpædagogerne, juni 2017

Tilrettelæggelse og redigering: Simone Brandt Thygesen og Maria Rørbæk

Foto: Colourbox og Thomas Priskorn

Tryk: Socialpædagogerne

Oplag: 700 eks.

STYRKE
TIL AT VÆRE
NOGET FOR
ANDRE

SOCIALPÆDAGOGERNE